ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник" — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cettigné" — Cettigné (Monténégro)

Поједини број 10 пара.

БРОЈ 74. ЦЕТИЊЕ, СРИЈЕДА 21. СЕПТЕМБРА 1911. ГОД. ГОДИНА IV.

Цетиње, 21. септембра.

Питање о скупоћи занима цио свијет. Оно је постало једно од најакутнијих питања. А није ни чудо, пошто је то и животно питање.

То је проблем најтежи и најзамршенији за све социјологе и како га до сада није могао нико да ријеши, то су изгледи да се неће моћи ни ријешити у скорој будућности. Од туда је и тежина његова већа.

Зато је сасвијем и разумљиво што је питање о скупоћи бацило у бригу цио културни свијет, зато се и могу схватити они силни покрети, који се врло често необузадано размахују по највећим културним центрима и културним државама као што је Француска, Белгија, Аустро-Угарска и т. д.

Како се питање о скупоћи претворило у праву економску кризу нашег доба, од чега ни ми нијесмо поштеђени, то је од нарочитог интереса да расмотримо и узроке њене.

О скупоћи се на све стране говори. Али док се код нас само о њој говори, дотле се на страни о томе и физички расправља. Готово цијелу западну Европу захватио је покрет против скупоће животних намирница и заузео је већ такве размјере, да је постао опасан по јавни мир и поредак. У Француској и у Белгији воде се читави улични бојеви између домаћица и продавца. Како није остало само на ријечима већ разјарена свјетина напада на трговине и продаје, те их пљачка и уништава, то је морала умијешати се и државна власт, што је само положај погоршало.

Да се овом несносном стању стане на крај, присиљене су владе, да сазивљу разне анкете и којекакве стручњачке комисије, којима је задаћа, да истраже: прво разлоге скупоће, друго начин, како би се скупоћа отклонила или је бар ублажило.

И доиста човјек се заиста мора да запита одакле толика скупоћа? Већ је неколико година да она непрестано видљиво и константно расте да је постала већ несношљива, а ипак нема јасних и очитих разлога који би је изазвали. Разумљиво је да поскочи овај или онај производ ако случајно година у њему омане као што је и природно да се цијена његова спушта чим се шљедеће године оскудица у тој врсти природа не буде осјећала. Схватљиво је и да је морало доћи до поскупљења некојих животних намирница, јер задње године нијесу никако биле добре. Но то су све природне пошљедице, које свако види и које уважује па им и не приговара. Али никако не може да се разумије, који су разлози да су цијене неких животних намирница данас по два, па чак и по трипута више него ли прије неколико година. Ту мора да су по сриједи не природни него сасма други разлози и против њих ваља се борити.

По општем мњењу тројаки су разлози ради којих је скупоћа на страни настала. Једнима и другама лежи опет корјен у нездравим данашњим друштвеним приликама на страни.

Први је разлог капиталистичког значаја. У рукама појединаца данас се све више сабиру капитали који онда у својој незаситљивости тјерају бездушну спекулацију. Државне потребе стаким даном све су веће а како их богати капиталисти не сносе сразмјерно са својим богатством, то сиромашнији слојеви морају да те потребе намире. Како то држава не може од њих узети директним порезом, узима их индиректним. Разним монополима и другим каквим порезима на производ овога или онога артикла, поскупљује му се цијена, а то ипак сносе најширн слојеви, јер су они публика која те артикле највише конзумира. Са друге стране капитал удружен у разне трустове, картеле и синдикате убија сваку здраву утакмицу и оставши јединим господаром читавога тржишта појединих производа диктира им цијене које он хоће. То су разлози капиталистичке привреде а добар дио у њима има и сама држава. То је у Француској, Белгији, Аустро-Угарској и др. државама, али не и код нас.

Други су разлози опет политичке природе, а скривила их је и опет држава, која свагдје другдје тражи узроке скупоће само не ондје, гдје би их доиста нашла, а ти су до ње саме. Заштитне царине су тај други главни разлог скупоће. Овим је заштитним царинама, које су постале тако штетне, сврха, као што им и само име казује, да заштите домаћу привреду и индустрију, да вјештачким путем дигну неку привредну грану земље, која је до тада страном конкуренцијом била потиснута; да употребе властиту радну грану и тако се подигне опште благостање у земљи. Но као многа племенита ствар, тако се и ова изродила, па је постала само згодним извором брзога и лакога обогаћивања посједника оних индустриских и привредних грана, за које је заштитна царина постављена. Тако се нпр. кад је прије шест година ударена у Њемачкој заштитна царина на жито, доказало, да је од тога имало користи само неколико стотина њемачки аграрних јункера (великопосједника).

Не само да потрошачи од њих нијесу имали никакве користи, већ се њима нијесу користили ни продуценти-сељаци. То је доказао један од најпризнатијих политичких економа Лујо Брентано у једној својој расправи. По његовим изводима жито је у Њемачкој ушљед заштитних царина за једну четвртину цијене било скупље од цијена на свјетском тржишту. Сама пољопривреда није од тога имала никаквих користи, а најширн народни слојеви чак су је врло тешко осјетили. Пошљедице исте такве политике опажају се једнако у сусједној монархији, гдје обје владе, и аустриска и угарска, стоје под упливом велепосједника. У питању меса довели су ови кругови владу управо до апсурдума. Овај сталеж велепосједника и другдје врши исту задаћу, те се при склапању трговачких уговора пази више на њихове личне интересе него на интересе цјелокупнога народа. Но сјеме, које они таковим својим радом бацише, донијело им је додуше моментално плода, али носи за собом огорчење најширих слојева, које ће овим њиховим необузданим прохтјевима поставити границу. Ово незадовољство имаће и за пошљедицу то, да ће се покрет за слободну трговину још већма размахати...

То су у главном два разлога, које су по општем мњењу проузроковали скупоћу. Ако је државама озбиљно до тога стало, да несношљивост њезину ублаже, морају у првом реду укинути погодности што их удружени капитал према осамљеном појединцу ужива. Закон противу трустова, што га је изнијела влада Уједињених Америчких Држава без сумње ће имати за пошљедицу ту добру страну, да ће умањити приходе којекаквих разних „краљева" (жељеза, петролеја и т. д.) а саму цијену тих артикла снизити. И као што једно повишење изазива друго, тако ће природном пошљедицом снижење једнога артикла дјеловати и на цијену другога. Разне заштитне цијене, које, како већ прије изложисмо, нијесу нипошто карактера опште-корисног, већ само на корист појединаца, ваља такођер укинути и слободној трговини пустити маха, да здравом конкуренцијом прочисти тржишта. Скупоће ће тада саме од себе нестајати.

Осим тога има и стотине других начина, који су више локалног значаја, а којима треба да се поједине владе у својем дјелокругу послуже. То су у првом реду подупирања рационалне привреде; затим организација непосредног куповања производа од самога продуцента (а не да његови продукти прије но што дођу на тржиште, пролазе кроз десет разних руку од којих свака хоће да се и за њу што прилијепи), апровизација града путем задругарства и т. д. то су све начини, који, ако скупоћу и не могу сасвијем уклонити, могу је бар ублажити. Јер не буде ли се ништа подузимало и пустило маха скупоћи, доћи ће она још до несношљивијих висина, кад мјере, које би данас користиле, више неће имати успјеха.

Нарочито се мора овај нехат осудити код нас. Као у свему немарни смо и у овој ствари. Говори се и галами, а ништа се не подузимље. Колика је само живахност ради овог питања у Аустрији, а да и не спомињемо Њемачку, Француску и Белгију, ма да у Бечу и другим аустриским градовима не плаћају животне намирнице ништа више од нас. Чак у самој Србији, у којој су најмање 30% цијене животних намирница јевтиније од наших, повеле су се далекосежне акције.

Разумије се, све ово што смо изнијели као узроке економске кризе нашег доба не односе се на нас. Све се то односи на стране државе. Специјално код нас сасвијем су друге прилике, па и други узроци. У чему се они састоје и како ће се томе злу доскочити није ни мало тешко пронаћи. Ствар је очигледна. Зато смо и у много повољнијим приликама од оних на страни, о којима је у овом чланку ријеч.

Зато ћемо још колико у броју за овим проговорити специјално о нашим приликама и скупоћи у нас, као год и о томе како јој се може најбоље доскочити. Тада ће се видјети, да све зло лежи у нама самима и да смо једино ми криви што је скупоћа и код нас завладала.

Цетиње, 21. септембра

Из Пеште јављају да је између аустриске и угарске владе постигнут споразум о подизању босанских жељезница, чему би се у најкраћем времену приступило. Министар Буријан о томе споразуму извјестио је Ћесара и он се на то сложио, па је ових дана био у Пешти ради споразума са угарском владом о детаљима овог пројекта, који ће се у делегацијама још оне јесени извјести на одобрење како би на прољеће приступили изради жељезница.

Према увјеравању мјеродавних кругова, истарски сабор састаће се тек почетком идуће године, пошто се држи да сада није могуће да буде мирно заједаше.

У понедјељак је отворен босански сабор. Земаљски поглавица Шаћиорек предао је Ћесаров рескрипт, који је прочитан, послије чега је поглавица поздравио посланике и прочитао рескрипт о именовању саборског предсједништва.

Поглед по свијету

Критско питање — Противу нових војних кредита — Наоружање Енглеске.

Догађаји критски заплићу се све више и не зна се, гдје ће се и како зауставити. Ни Порта ни Крићани нијесу задовољни са пошљедњом нотом сила заштитница, због њене дволичности. Док је Порта у нарочитој ноти тражила објашњења о томе, дотле критска влада спрема одговор, у коме ће изјавити, да они траже и једино пристају на присаједињење острва са Грчком. Код оваквог стања ствари тешко је предвидјети како ће се довести у склад ове двије очивидне противности, које су оличене у гле-

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE DURE CRNOJEVIĆ

диштима Порте и Крићана на Крит и критске догађаје.

Међутим енглески лист „Венсминстер Газета“ са задовољством биљежи рјешење сила о укидању комесаријата на Криту у чему гледа пуно признање права и веза Турске према острову. То је ваљда уразумило и оне у Атини, те тамошњи владајући кругови опомињу Крићане, да у њиховим тежњама преовлађује више мудрости и да избјегавају оружане зборове, помоћу којих опозиција хоће да изазове нереде.

*

Њемачки посланик Доберниг, који је у задњем засједању делегација био вођа њемачких делегата, устао је у градачкој „Tagespost“ против повишица војних кредита. Он вели, да је аустриска делегација одобрила војне трошкове, дотично кредите, али да се војна и поморска управа обвезала, да неће тражити даље повишење кредита све до год. 1915. Ово се мора споменути с обзиром на вијести, по којима нови ратни министар мисли да тражи знатно повишење војних кредита. Можда ратни министар — наставља Доберниг — држи, да он није везан обећањима свог предшасника, али сад, кад влада економска криза и општа скупоћа није ни упутно ни дозвољено тражити нове војне кредите. У свему па и у овоме мора бити граница, па макар војне основе одгодили.

*

Ових дана је у Лондону први лорд адмиралитета, Мак Кена, држао један говор, који ће јамачно изазивати у Њемачкој јаче негодовање, него познати говор Лоид Џорџа.

У том говору рекао је Мак Кена да је почетком ове године са задовољством констатовано, да се до конца ове године неће више увећати издатци за енглеску морнарицу. Рекао је то, но преварио се, јер види како друге власти чине силне издатке за своју морнарицу, према томе мора да се у својим издатцима и Енглеска равна. Великој Британији мир је света ствар, али није главна ствар, није највеће благо.

Има још веће благо, а то су материјални интреси Енглеске. Енглеска хоће мир, али један частни мир. Њемачка се била узохолила и наставила своју политику застрашивања. Она је заиста том приликом постигла према Русији успјехе у Персији а и према Енглеској на Истоку. Она је то покушала и пригодом марокапске афере.

Енглеска стоји на становишту, да се не повећавају издатци за морнарицу. Но друге су се власти поставиле на друго становиште. За то мора Енглеска радити на томе, да уздржи своју морнарицу на нужној висини. Положај Енглеске, прекоморске колоније, силна трговина чине, да енглеска трговина не би ништа ратом добила. Но енглеска неће да напусти своје свјетско господарство у трговини. За то је и Енглеска у контакту — он неће да употреби ријеч у конфликту — са другим народима морала да уздржи своју морнарицу на висини. Само то је Енглеској осигурало мир. Енглеска га хоће, али неће за ње ни мољакати, а неће ни да га купи. Она хоће да га уздржи, осигура властитом својом снагом.

Аустриска политичка ситуација

Под овим насловом познати чешки лист „Чешко Слово“ доноси овај чланак о ситуацији у Аустрији:

„Мислимо ситуацију у заграничној политици, која у осталом има и утицај на политику унутрашњу.

У вртлогу колонијалне политике, којом се јачају поједине државе европске, не преостаје Аустрији ништа друго него да би такођер гледала некако раширити свој утицај за границама, гдје је то могуће и згодно. Аустриски политичари не могу у осталом ни помишљати на политику колонијалну. Једини начин, на који може ова држава учврстити своју међународну позицију, јесу што пријатељскије везе са државама балканским и могуће најпријатељскији односи с Русијом. На то гоне како односи заграничні, тако и аустриске прилике унутрашње.

И заграничні односи управо сада дају прилику, да би се почела водити успјешно разумнија и боља политика балканска. Италија има и иначе сада бриге о Триполису тако, да се неће моћи стављати јако на пут. Турска сада више него икада биће склона за погађање. Државник, који би умио користити се овом ситуацијом за поправак прилика подјармљених народа у Турској и који би тиме нарочито помогао до неке бар мјере мирнијем развитку те државе, указао би не само Балкану, него такође само тој држави неопијењене услуге. И аустриски државници би имали, како велимо, сада прилике да задобију пријатељства на Балкану.

Још више него та заграничні ситуација, силе нас на ту политику наше унутрашње прилике. Социјалне, привредне прилике постале су несносне и то до знатне мјере ушљед аустриске царинске и трговачке политике, која нас је политичка омразила са свима сусједима и уједно онемогућила нам здраво тржиште индустриских продуката, као и извор животних намирница. Тјескоби, коју означујемо у кратко ријечју скупоћа, помогло је јако сазнање о свему том. Индустрији је запријечено раширење и тиме повишење зараде, на другој пак страни отежала је становништву, које мало зарађује, набавку најнужнијих животних потреба мјером, какве још није било.

То се догодило с једне стране из рђаво схваћане агарне политике, с друге стране због бечких величина, које нијесу могле дочекати припојење Босне и Херцеговине, које су сматрале политичко понижење Србије за најпрви задатак и најпожељенију циљ аустриске заграничне политике. У доба, када је било могуће склопити повољне трговачке уговоре с државама балканским, Беч није имао ништа преће него сијати непријатељства. Мислио је очевидно, да ће државе балканске, имениице Србија, бити присиљене попустити се на милост и немилост. А том се политиком омразио и с Русијом, против које је поступала у доба анексије држећи се као руски гардиски поручник и с безобзирношћу корзиканском. Бечким политичарима калибра Еренталова очигледно је изгледало, да ће Русија ратом и револуцијом ослабљена требати Аустрију. Користила се данас беобзирно моменталном руским невољом не рачунајући у будућност. Гроф Ерентал и његова дружина нијесу видјели и можда нијесу хтјели видјети ни корак пред собом.

Руски, румунски, српски и бугарски листови прате веома пажљиво покрет против скупоће у Аустрији. А прате га тако, да то не би савјесним политичарима аустриским могло бити угодно. У свима се тима државама зна, да се не може одржати безглава заштитна политика аграрска у Аустрији.

Прате економски развој Аустрије и виде, да Аустрија нема доста и што даље то ће јој више недостајати ратарских продуката у храни и месу. И калкилују овако, Аустрија потребује и потребоваће нашу храну, нашу стоку. У свом рођеном интересу мора она редом поотварати границе, мора бити весела кад од нас узмогне куповати. Баш зато не треба давати Аустрији за отварање граница никакве погодности ни политичке, ни индустриско-трговачке. — Такав је тенор свију заграничних посматрача аустриске економске ситуације.

И у том је оцјењивању веома много истине. Изгледи у будућност врло су мутни. Аустрија ће морати пустити више производа туђоземских на свој трг, само да узмогне зато добити излаза за аустриске продукте индустриске.

Можда би се могло указати на то, да би нам Угарска могле дати оно, што потребујемо за снабдјевање становништва у животним намирницама. Али једнако и Угарска нема данас доста бар стоке, па наш положај не би био ништа бољи и кад би могли заиста подмиривати своје потребе из саме Угарске. И Угарска би нас могле још безобзирније притискивати у нашој невољи, него што то сада ради. Хоће ли се дакле бечка политика да угне једној стијени — наиђе на другу.

Аустриска индустрија је за будућност угрожена опасношћу незгодних царинских уговора, а земљорадњи неће бити ништа поможено. И пошто штетовање индустрије мора по готово у нашим приликама проузроковати такође ослабљење пољодјелства — перспектива је жалосна за читаво становништво.

И нема другог изласка до ли један: Аустрија се мора показати частим пријатељем Србије и Балкана у опште, а тако исто и Русије. Само фактично доказаним политичким пријатељством може добити користи, које потребује, а које јој могу споменуте државе пружити без икакве своје штете, јер ће оне, разумије се, пружити то само ономе, који им буде указивао узајамне пријатељске услуге.

Привредни интереси свега становништва захтијевају дакле радикални преокрет у заграничној политици аустриској.“

Српске присвојене земље

— Један покрет Срба на боље —

Из Скопља јављају о једном српском успјеху, који је велику радост проузроковао међу свима Србима у отоманској империји. О томе пишу:

Једва једном дођосмо и ми Срби у пријатан положај, да забиљежимо једну своју добру ствар. Нешто необично и ријетко у нашем мучном животу испуњеном самим недаћама и невољама. Зато се у толико више и радујемо и хоћемо, да овог пута истакнемо то, као предзнак бољих дана по наш народ.

Наш парламентски посланик Д-р Јаниће Димитријевић био је на Порти и затражио од Халил беја министра унутрашњих послова, да при рјешавању незаконито присвојених земаља и имања јерменских, који су прије хуријета одбјегли, узме у обзир и нас Србе код којих је истовјетан случај. Овај похвалан корак Д-ра Димитријевића забиљежили су скоро сви цариградски листови и судећи по сазнању цариградског листа „Стамбула“, тај корак није остао без извјесног успјеха.

Како накнадно „Стамбул“ јавља, Халил беј је узео представку Др. Димитријевића у повољну оцјену и већ је изјавио: да ће његов захтјев бити истовремено ријешен, када и питање о спорним земљама и имањима у Малој Азији. У том смислу министар је већ одредио нарочитог свог изасланика, кога ће упутити у косовски вилајет да свестрано испита све спорне земље и имања тамошњих Срба, за које је већ готов и нарочити списак који ће му се на увиђај ставити.

И ако ова ствар још није ријешена, и ако ће се за њено коначно ријешење још почекати, она је ушла у такву фазу, која већ сама по себи представља извјесну добит. И за то је овај користан корак Др. Димитријевића и учинио нашем народу једну пријатну услугу.

Нама је мило констатовати, што је влада у овом питању, и ако је оно тек један незнатан дио наших захтјева, показала добру вољу према нашем елементу, што ће још пријатније бити, када се све то и оствари. Јер и ако и досадањи наши захтјеви нијесу никада прелазили границе законске могућности, ипак је недовољно познавање наших жеља од стране надлежних проузроковало, те је увијек прелажено преко њих као да их и нема.

То је била отворена неправда према нашем скроз исправном и лојалном народу, кога је сада тешко увјерити, да и он може од надлежних ишта очекивати. Али зато ми не сумњамо да ће и у будуће наши српски народни представници у парламенту, својим заузимањем за народне интересе и потребе, пружити му пуног разлога, да се открави, те и он почне вјеровати, да се досадање расположење надлежних фактора, може промјенити према њему на боље.

Културна тежња Словена

— Оснивање словеначког универзитета —

Љубљана, 18. септембра

Одавно се ломе копља ради оснивања словеначког универзитета, коме надлежни фактори нијесу ни најмање наклоњени, док су већ дали пристанак за оснивање талијанског универзитета.

Како има изгледа, да ће се у бечком парламенту и ове јесени ово питање покренути, то су напредни словеначки студенти у суботу држали велику скупштину ради рјешења питања о словеначком универзитету.

Скупштина је била у дворани „Мјесног Дома“ и била је многобројно посјећена. Уз то су били и др. Равникар, државни заступник др. Хрибар, покрајински посланик др. К. Трилер, проф. Рајснер, проф. Инешић, заступници академских друштава, многобројне одличне госпође и госпођице.

Скупштини је предсједавао правник Сајовиц, који је иза поздрава присутних подијелио ријеч дру. Равникару, који је у дужем говору разложио важност и историјат борбе за словеначко свеучилиште. Иза њега је говорио приватни доцент из Прага др. Ростоар. Коначно је још говорио правник Железникар о концентрацији словенских студената на којој словенској универзи.

На концу је примљена шљедећа резолуција: Словенци, скупљени на скупштини у Љубљани, 1. захтјевамо да се заједно са талијанским свеучилишним питањем ријеши и словеначко;

2. Позивамо словенску јавност, нарочито позване кругове, да се са свом енергијом прихвате акције за словеначко свеучилиште и позивљемо даље свеучилишни одсјек, да се реорганазира у чисто свеучилишно друштво;

3. Сматрамо за опортуно и потребно, да се словенске научне силе и студенти концентришу на једној универзи и то на универзи у Прагу;

4. Позивљемо словенску јавност, да издашно подупре словенско ђачко потпорно друштво у Прагу, јер ће се тиме омогућити потребна концентрација словенских студената у Прагу;

5. Изражујемо своју захвалност чешком народу за његову досадашњу наклоност према нашој културној тежњи;

6. Изјављујемо, да словенска напредна јавност не гоји никаквих антипатија према пољском народу или његовим универзама, па жели и с пољским народом радити на културном напредку Словенства, но чешка се универза одабира ради тога, што је то због садањих прилика згодно, да се што прије и лакше дође до властитога свеучилишта; и

7. Придружујемо се захтјеву браће Хрвата за реципроцитет хрватског свеучилишта.

Мисли

Свака жеља, ма колико да је лијепа, има и својих ружних страна.

*

Лијепо је мислити о вјечности, али само тако ако се не заборавља садашњост.

*

Свака срећа има и своје ружно наличје.

*

Дужност није увијек пријатна, али зато увијек ко је врши уштеђује доцније себи непријатност.

*

Не боли толико непостигнута срећа, као што боли промашена и прођердана.

*

Ништа није тако слатко као кад је човјек задовољан самим собом и други с њиме.

*

Кад би било мање жеља и прохтјева, било би и мање болова и непријатности.

*

Радни се одмара у раду своме, а лењиван се замара у пераду своме.

*

Што богати губе расипањем, то сиромашни добијају штедњом.

*

Непријатељ се не може никад љуће осветити од пријатеља.

*

Непријатељство се испашта, а пријатељство плаћа.

Валси

Преко дебелога мора

— Славље Црногораца у Америци —

Санта Терса, 18. августа

Да ваљани и честити Црногорци и преко дебелога мора не заборављају на своју земљу и на своје дужности према њој, служећи и овдје на дику и понос своме родном крају, с дана у дан посвједочавају.

Мило нам је сада што за то имамо овом приликом да наведемо и диван примјер.

Пригодом годишњице проглашења Црне Горе краљевином и Њ. В. Књаза Николе за краља, на позив г. Јоша Гојнића, црногорског барјактара, састала се у његову „čhakru“ лијепа кита једнокрвне браће Срба и Хрвата. Били су ту Тадићи, Биличићи, Франетовићи, Миличићи, Бакићи, Пандоли, Заниновићи, Стамбуци, Хорвати, Гојнићи и други. Сакупила се двоимена браћа једног народа, да у братској слози прославе овај дан, којему се цијело човјечанство дивило, а и о којему нам још и данас остаде трајна успомена.

На високим копљима вијале су се уз аргентиску и миле тробојнице српска и хрватска, које су се, тицајући се својим крилима, љубиле опомињући при сјајној софри сједећу браћу да се они онако љубе. И збиља када би се опазио додир барјака, урнебесно клицало би се ту сложној једнокрвној браћи, и топле би се поздрави у домовини слали, е да и тамо престану једном међусобна трвења, а прионе се на рад за бољу будућност. Више врата куће г. Гојнића би објешен у ловор вијенац црногорски црвен-крст барјак, који је подсјећао присутне Црногорце на јунаштва почињена од њихових дједова.

Преко обједа кад запјени шампањац, устаде витешки Гојнић, Црногорац у правоме смислу ријечи, те напи Њ. Величанству Фрањи Јосипу I. као краљу Хрвата и њему подложних Срба. Усклици за дуготрајно вријеме одзвањаху двораном.

За њим устаде далматинска перјаница, Стјепко Миличић (Озрински Гуслар), који у кратко опртав годишњицу краљевања Њ. Величанства, Николе I. и његово мудро владање, напи истоме на част, и цијелој владајућој кући, зажелив Њ. В. Краљу још дуг живот, е да и даље буде сретно владао, са још непобједним Црногорцима. И опет дуготрајни усклици зашумише јаче но шум Зете цијелој владајућој кући.

А када пак вриједна и честита госђа Даринка Миличић устаде те наздрави црногорској мајци Њ. В. Краљици Милени и јуначким црногорским женама, само небо је хтјело да се проломи од заслужних поздрава и усклика.

Даље госп. Гојнић наздрави Хрватској и Српској домовини и цијеломе Словенству, а зажелив се домовине драге, оног несвладаног крша по прилици рече: И амо дан нам свиће, и амо сунце жари и амо пролет својим цвијећем мирише; али није то онај дан који са Ловћена руди, није то оно исто сунце које нам миле латице, једино орловима приступачне, злати, нити је то она иста пролет

која цвијеће цвати на гробовима мученика, саливана њиховом крвљу. Дан је тмуран, жар сунца није као код нас а и цвијеће нема оног мириса оних лијепих боја какв'х има у теби, домовино драга!

Бура поздрава заори дворaном, те „Онам' онамо" и „Лијепа наша" запјевасмо, да нас је и небо чути могло.

Такође и дјеца врлог Гојнића, сваки по својим силама, декламујући различите пјесме, допринијеше да је свечаност још дивније испала.

И цијели дан тако нам ишчезну, а да и неосјетисмо, жалећи што није још много и много дуљи, да се још и даље науживамо братског склада и разговора и да се и даље надивимо ријетком родољубљу честитог Гојнића.

Ето, тако је у овим далеким крајевима братски и чојски прослављена годишњица Краљевине Црне Горе и та свечаност у толико је значајнија што је том приликом и видно менифестована љубав браће Хрвата према Црној Гори и њеном витешком Господару, кога они необично пијене и уважавају.

† Андрија Фијан

Један од највећих умјетника позоришне умјетности Јужних Словена склопио је своје очи навјек. Андрија Фијана нема више!...

Андрија Фијан родио се у Загребу дне 4. септембра 1851. год. Родна му је кућа била тек неколико корачаји удаљена од старе позоришне зграде. Отац, којему је био имењак, бијаше кројач, док му мати Ана рођена Таге бијаше родом из Печуха. Оца изгуби из рана, у трећој години, те остаде на бризи мајчиној. По свршеној школи, иза четири разреда реалке, пошао је год. 1866. у препарандију, коју је с успјехом довршио год. 1869. Одмах доби приватну службу као одгојитељ код властелинске обитељи Хрушец, недалеко од Карловаца, гдје је провео годину дана. Но већ шљедеће 1870. г. буде намјештен као учитељ у Пушћи, гдје је провео само седам мјесеци, јер је већ почетком 1871. године био премјештен у Шестине код Загреба, гдје је служио све до год. 1878., до године кад је био стално ангажован код загребачког позоришта Ту се исте године упознао и оженио са Тонком пл. Церај-Церићевом из старе племићске загорске обитељи. Из Шестина је врло често долазио на позоришне представе. Тако једне вечери године 1873. зачује од глумаца, са којима је врло много друговао, да се спрема Кукуљевићев „Потурица". Пошто му је сама драма била добро позната, изјави он жељу, да би се радо опробао у улози кнеза Влатка Бањанина. Дознавши за ово тадањи драматург Јосиф Еуген Томић и редитељ Петар Брани, прихватише његову понуду. Иза два три покушаја ступи јуначки у четвртак дне 27. марта 1873. год. пред публику. Широј публици није било познато његово име, јер је на позоришним објавама стајало, да улогу кнеза Влатка игра „Један добровољац****". Сјутрадан су сви загребачки дневници донијели управо заносне и одушевљене оцјене о „новој звијезди". Али копрена са имена не скиде му критика. Тадањи, данас већ покојни владин повјереник, интендант Иван Вардијан понуди му смјеста — доживотни ангажман, који је Фијан објеручке прихватио, једно да се ријеши не баш угодне службе педагога, а друго, јер му је тиме била отворена давна жеља, да дође позоришту. Већ дне 2. априла 1873. године био је склопљен уговор, по којем се Фијан „доживотно ангажује". Али да! И Фијан и интендант прерано се провеселише, јер Фијан је тада био баш у доба, кад је морао у војску, коју је могао избјећи, само као учитељ али као глумац не. Да се нађе некакав излаз би одлучено, да Фијан и даље остане учитељ, у Шестинама, али и глумац у Загребу, тако дуго док не прође рок његове обавезе за војску. Такав је одношај трајао преко три године. Кад год је требао, долазио је Фијан у Загреб на пробе, а дотле је у Шестинама дјецу подучавао доброћудни жупник, Фијанов пријатељ. За тих година стварао је Фијан своје прве улоге, као што је био Ингомар у „Син пустиње", Реља у „Теути", Соломун у „Звонимиру" и т.д. Године 1878. коначно се ослободи Шестина и пресели у Загреб као стални члан хрватског позоришта под Кнајзловом управом, наступивши том згодом као лорд Френдрегат у Лубеову „Монстросу". Од то доба па до задњих дана свога живота, остао је Фијан вјеран позоришту, створивши кроз то вријеме читав низ најодличнијих креација. Двадесетгодишњицу или заправо двадесетпетогодишњицу свога дјеловања, прославио је Фијан свечано дне 28. априла 1898., наступивши у истој улози Влатка, у којој је ступио први пут на позорницу. У том раздобљу наступио је у 1410 представа у 335 разних улога. Ова је слава била необично свечано прослављена, јер у њој нијесу судјеловали само позоришни кругови, већ цио народ. У позоришту је била свечана представа, прије које су била честитања на отвореној позорници. Но најдирљивији је моменат ове славе био свакако онај, кад су Фијану, свечару, предавали своје дарове шестински сељаци. Њих шесторица — негдашњи Фијанови ученици — дошло је у народном одијелу на позорницу с красним вијенцем, а њихов вођа тако је језгровито и срдачно поздравио Фијана и пожелио му здравља и славља, да бурном одобравању није било ни краја ни конца. Сам свечар је био тако ганут, да је једва с неколико ријечи могао да се захвали... Представа је оне вечери била нарочито врло добра, а свечар као кнез Влатко славио је право славље... До г. 1898., управо до тога дана, када је славио 25-годишњицу свога рада, глумио је Фијан у свему у самом Загребу 1410 пута у 355 комада. Од тада па до његовог пошљедњег ступња на загребачкој позорници дне 7. јануара 1911. као Талма у Бахровој „Јозефини" овај се број знатно умножио. Прорачуна ли се, да је Фијан сваке године бар 20 пут глумио у покрајинским градовима Хрватске и Славоније, да је сезону 1894./5. провео у Биограду, а осим тога гостовао у Биограду, Софији, Далмацији, Прагу и другдје, повисује се број његових представа далеко над 2000. Колике ли је муке и труда стајало ово глумљење, колико прегора, колико приправи и покушаја!

Није могуће набројити оно 500 и више улога, што их је Фијан глумио. Он је одомаћио на загребачкој позорници Шекспира и друге класике. Глумио је прве јунаке, прве љубавнике и прве бонвиване. У свакој од тих струка он је уз своју велику другарицу г-ђу Строци створио типове и ликове, који ће остати свакоме незаборавни, који их је видио. Међу те улоге спадају: Ипанов (Федора), д-р Болц (Новинари), Рајф в. Рајфлинген (Рат у мирно доба), Маурице (Добри пријатељи), Фрањо Рислер, (гроф Есекс), Немурс (Људевит XI.), Георгес (Ранцави), Ст. Јон (Чаша воде), Отело, Фабрице (Модерни малограђани), Флавигнел (Борба госпођа), Некљужев, Ромео, краљ Лир, Карло Мор, Фрањо I. (Приче краљице Наварске), Симирс (Миш), Фаон (Сафо), Дмитар (Теута), Акоста, Бенедикт (Много вике), Посланички аташе, Берит (Женар), Арманд (Госпођа с камелијама), Камиле, Мортимер и гроф Лајцестер (Марија Стуарт), Ресанцио (Млетачки трговац), Хелнер (Нора), Андре (Денисе), Гибојеров син, Судац Заламејски, Суливан, Дон Цезар, Ернесто (Галеото), Хенрик IV., Петруцио (Покорница), Егмонт, Рикард III., Манфред, Боркман, Исус (Самарићанка), Валенштајн, Сирано де Бержерак, Кориолан, и т.д. и т.д.

Ето једног дијела Фијановог репертоара. А како је глумио, којим органом, којим гестама, којим жаром, то знају само они, који су га гледали и слушали од дана на дан. Уз дужности првог глумца Фијан је вршио редом службу редитеља, надредитеља, по одласку Мандровићеву 24. априла 1897. директора и интеданта до 4 јула 1909., кад га је тешка болест срца присилила, да се повуче у мир. И још је глумио све до своје смрти.

Свијетао му помен!

Ко је убица?

— Убиство Оташа Дабетића из Д. Ражанице —

Господине уредниче,

Уздајући се у заштиту закона о штампи и Ваше освједочено домољубље, усудих се замолити Вас, да у Вашем цијењеном листу „Цетињском Вјеснику", оштампате шљедеће:

2. јуна тек. год. убијен је и опљачкан од непознатих зликоваца, у планини Раскрсници, Оташ Дабетић из Доње Ражанице, који је од Колашина путовао за своје родно мјесто. — Дјело убиства извршено је на најзвјерскији начин, својствен само окорелим зликовцима, чије су душевне моћи лишене и пошљедњег зрачка благородности — тако бар свједоче факта извршеног злочина.

Таква једна морална мрља, тешко је одјекнула на срцу и души становништва морачке области, на чијем је земљишту извршен речени злочин, а нарочито код оних, који се налазе у суду колашинском. — То се могло очитовати и по самој лабавости у истрази за злочинцима, јер се само на то одило, да се пошто по то злочин одстрани од учешћа становништва речене области.

Из таквих егоистичких побуда потекла је и клевета противу мене, да сам ја са мојим оцем извршио тај злочин. Ја, који сам од предака нашљедио, а у школи научио, да: љубим, волим, штитим, па и живот да дадем за интересе и животе Србинове и да разбојничке клице таманим из млађених душа, па биле оне стечене или од предака наслијеђене!...

Ну, рецимо и то, да су ово разлози што довде наведох такве природе, да се њих лаћају и они који су учесници извјесног преступа, јер, нико није вољан признати своју кривицу, док га истина не принуди на то — а приступимо таквим разлозима, који воде пречим путем к реалности. —

Чујем, да непријатељи моје части и опстанка ударају у танке жице, испијају чаше, што су у лицу мојем пронашли убицу Оташевог, испредајући на тај рачун лажну историју о злочину:

Како су се, тобоже, до мјеста гдје се је злочин одиграо, налазила прикривена два турска официра, који су — по тој историји — у нужној мисији, због војних операција, ондје били дошли и из прикрајка посматрали цијелу процедуру злочина, у којој смо, тобоже, једину и главну улогу играли ја и мој отац.

Све инспираторе овакве гнусне лажи, па налазили се они у Колашину и околини, у племену погинулог Оташа, међу илузорним официрима турским, или ма гдје били — позивам, да се путем закона, правде и истине погледамо у очи и напријед им кажем:

Не било им за очину и мајчину душу, да ме поштеде, ако иоле буду назрели моје учешће у злочину, па ме не буду доставили.

Све пак, што се не може и не смије посвједочити пред законом, не може се другим именом крстити, до именом лажи и ниске клевете, па ма ту кумовао и сами Рим-папа.

Ако се такве личности буду служиле и послије ове изјаве, таквим подлим средствима и немају куражи, да се путем закона поравњамо, задавам им часну ријеч и вјеру у једнога Бога, да ћу моју увријеђену част, бранити посредством своје мишице, су чим су се у доба непријатељске тираније и напада служили и моји предци.

У напријед Вам, г. уредниче, благодарим на указаном гостопримству и са пуно учтивости потписујем се.

Радосав Јоксимовић
учитељ.

Народна привреда

Талијанска селидба у Аргентину. Пошто је ријешено да се више не смију Талијанци селити у Аргентину, то је занимљиво знати исељавање из Италије. У години 1910. износио је број исељеника скоро 110 хиљада особа. Пошто је нарочита нужда за раднике за вријеме жетве у јесен у Аргентини, то се ова талијанска забрана још пред јесен оснажила. Додамо ли томе, да ће скоро 63% талијанских исељеника ове јесени бити спријечено, да се поврате у Аргентину, то ће настати велика штета за ову државу, јер јој жетва главни производ, а ево и она ће бити запријечена.

Задругарство у Белгији. — У Белгији има око 1000 задруга. Чистих земљорадничких задруга какве су наше, мали је број, јер је Белгија трговачка и индустриска земља, зато су у земљи нарочито потрошачке задруге развијене у великом броју а у циљу, да својим тамошњим фабричким радницима уз што јевтинију цијену набављају разне животне намирнице. Тих трговачких задруга има 391 са близу 300 000 чланова. Међу осталим задругама постоје и задруге за подизање домова (станова). Фабрички радници и други намјештеници основали су наиме себи те задраге за градњу домова, па од тих добијају зајмове, кад који од њих жели да гради себи своју кућу, да се не би повлачио читавог вијека по туђим кућама, гдје мора да скупо плаћа станарину.

Привредницима на знање. Нема привредника — баштована — који се не отима и непрестано распитује за добро и здраво сјеме повртарско — и не жали и трошка и труда — тек само да дође до успјеха. Обично се каже: „какво сјеме, такав род" — то је хиљадама пута засвједочено.

Наши привредници у Црној Гори набављају сјеме ма какво било из Италије и Аустрије и др. и често се пута због назива варају и не добију врсту коју желе, јер им је тежак избор због језика. У оваквим и сличним приликама, најбоље ће бити и треба се увијек обраћати српским сјеменарским радњама, које ће задовољити потрошак. Нашим привредницима за баштованска сјемена топло препоручујем богату сјеменарску радњу г *Тиме Владисављевића* — у Биограду — Кнез Михаилов споменик — који лиферује све врсте сјемена уз гаранцију и умјерене цијене. — Радња је солидна, те је као такву могу и препоручити. На захтјев шаље цјеновнике и ступа у преговоре за препродавање сјемена са велилим рабатом.

И. К. агр.

Кратке вијести

Нови мост између Земуна и Биограда. Како из Земуна јављају, ради се озбиљно на томе, да се између Земуна и Биограда сагради нови мост, који би осим жељезничког промета могао служити и за прелаз особа. Србија је приправна сносити половицу трошкова изградње овог моста, па ако Угарска на исто пристане, почело би се већ шљедећег љета са градњом.

Сат на француским жељезницама. Јављају, да француски министар грађевина намјерава на француским жељезницама да уведе 24 сатно рачунање за жељезнице и то од 0 до 24 бројећи почев од поноћи. Како би ушљед ове важне промјене морао настати застој и забуна у промету, министарство се обратило на париску трговачко-занатлиску комору да чује њезино мњење. И комора је одговорила, да је свакако корисна ова промјена, само је пожељети, да се поради да и остале земље проведу овакву реформу. Досад постоји овакво уређење у Италији и Белгији, па оно није нашло ни на какве сметње, а саме ознаке „јутро", „вечером", „доподне", „поподне", и т.д. отпашће и возни ће се редови упростити.

Јан Кубелик у Америци. Познати чешки умјетник Јан Кубелик полази почетком идућег мјесеца у Сјеверну Америку, гдје ће давати сто концерата. Из Сјеверне Америке поћи ће у Средњу и у Јужну Америку, гдје ће такође давати стотину концерата. Ова турнеја трајаће осам мјесеци. Након тога вратиће се на љето Кубелик у Европу.

Грозна трагедија. У једном хотелу седмог градског дијела у Бечу убио је угарски властелин Грохак хитцем из револвера своју супругу, а онда је себе тешко ранио. Пренесен је смрно рањен у Рудолфову болницу. Разлог овоме чину је тај, што је Грохак имао парницу, у којој је изгубио сав свој иметак.

Против скупоће станова у Бечу. Аустриски земљовјерсијски завод основао је друштво са капиталом од једног милиона круна у сврху подизања станова. Друштво нема пословни карактер, већ карактер за опште јавно добро. То се види из тога, јер не рачуна на већи каматњак него пет по сто. Предсједник овог друштва је предсједник аустриског земљовјерсијског завода Сигхард. У одбору тога друштва је и бивши министар правде д-р Клајн.

Суд за мир. Средишни одбор међународног суда за мир у Берну расправљао је о марочком питању, о скупоћи намирница, о радничким демонстрацијама против рата, о међународним мировним судовима и о питању ради разоружања. Талијански делегат позван је брзојавно, да се узмогне расправљати и о триполиском питању.

Конгрес хирурга. У Бриселу је отворен конгрес међународног удружења за хирургију. Заступане су 23 државе.

Немири у Лондону. У лондонским доковима букнули су опет немири, те је ступило у штрајк око 500 радника. Положај је врло озбиљан. У Свансеју је поводом штрајка радника у фабрици вагона дошло до изгреда. Свјетина је починила много штете. Рањено је десет полициских чиновника.

Пад египатске банке. Ушљед великих стечајних губитака у америчким вриједностима обуставила је египатска банка своја плаћања. Банка је имала номиналну главницу од пола милиона штерлина а уплаћено је само 625.000 штерлина. Лани су дивиденде износиле 15 по сто. У банци су настале потешкоће и ушљед тога, што су многе талијанске муштерије због триполиске кризе повукле своје улоге.

Највећи енглески ратни брод. Највећа енглеска оклопњача, хипердредност „Orion" правио је пробе с топовима од 13 палаца. Уједанпут су испаљени сви велики топови на броду помоћу електрицитета. Официри и морнари морали су запушити уши фатом. Сви крти предмети на оклопњачи разлупали су се ушљед силне детонације, а ни једно стакло на прозорима није остало читаво. Брод је неповријеђен.

Глад у Сибирији. У више сибирских губернија влада силна биједа и глад. До сад је умрло од глади 250 000 особа. На улицама разних градова одигравају се ужасни призори. Читаве групе људи леже на плочницама изнемогли од глади, те очекују смрт. С разних страна Русије кренули су у Сибирију посебни влакови пуни хране.

Поновни штрајк у Енглеској. Из Лондона јављају, да је у цијелој земљи страх, да ће брзо букнути поновни жељезнички штрајк. У Ирској штрајкују укупно 6.000 жељезничара, а од њих је 5.000 код јужне и западне жељезнице. Сјеверна жељез-

ница подржава промет у реду, премда у Дублину и Белфасту штрајкује један дио радника. Код Минланд жељезнице штрајкује врло мало радника, Влада полаже наду, да ће лорд Аберденс, ирски генерални гувернер, брзо штрајк угушити. Он је већ у ту сврху конферирао с вођама штрајка. Код тих су се преговора вође поновно изразиле врло оштрим тоном, а ваљада због тога, што штрајк није успио, те се држи, да би могло доћи до поновног штрајка.

Увоз меса у Аустрију. Између угарске и аустриске владе отпочели су преговори ради увоза меса у Аустрију. Како је Аустрији много стало да дође до меса, то се у Бечу живо ради да се повећање увоза меса што прије одобри, те су готови да учине Угарској знатне концесије. У чему се састоје те концесије, у јавности није познато, али се држи да ће до споразума доћи.

Покољ Јермена. Јављају из Цариграда, да тамо стижу све страшније вијести о покољу Јермена. Курди су поубијали 80 стараца и дјеце. Жене су побјегле у Русију, но још нема сигурних вијести, да ли им је успјело, да се дочепају границе. Јерменски је патријарх јавио великом везиру, да су у Тифлису куће хришћана означене крстом, да се лакше могу распознати, да се у њима покољ изведе. Предстоје даљи покољи.

Истукли професора. У прошли петак били су накнадни испити из математике у мушкој гимназији у Пловидиву, али су се свршили врло рђаво. Од 85 ученика положили су испит свега њих 25; остали су пали и остали да понављају разреде. Пошто је тај ресултат саопштен ђацима, они су на улици дочекали професора математике Христу Витанова, ухватили га за гушу, и ако се он јуначки бранио, оборили га на земљу и ужасно га испребијали. Полиција је дотрчала и ухапсила неколико нападача, а околне дућанџије пљескали су онима који су утекли. Ђаци нападачи упутили су министарству просвјете један акт против Витанова, а тај су акт потписали и разне кафеџије, ресторатори, млекаџије и продавци пињерлија!

Против скупоће у Аустрији. Министарство жељезница у споразуму с осталим ресорним министрима издало је наредбу, по којој се пojевтињује ради суше и лоше љетине тарифа за крму за 50%. Та наредба вриједи од дана проглашења до конца 1912. За пojевтињење тарифе подузело је министарство мјере, да о том обавијести све управе државних жељезница и оних, које су у државној управи. На приватне се жељезнице обратила са жељом, да се и оне поведу за државним жељезницама.

Једна добра одредба. Аустриски министар жељезница издао је овог мјесеца наредбу, по којој сви жељезнички надзорни органи без обзира на ранг за вријеме вршења дужности, морају се трудити да што више дођу у додир са публиком, да саслушају њихове жеље и даду им сходна упуства а у колико би тим прекорачили свој дјелокруг, да овакве жеље одмах даљег ријешења ради претпостављеној области поднесу, које имају дужност, да, ако је иоле могуће, овим жељама одговоре. Истом је наредбом министар одредио, да надзорни органи имају сваком приликом отправницима давати тарифна разјашњења, само да се ови побуде на што веће отпреме.

Ћирилица у чешком листу. Средишња Банка Чешких Штедионица издаје лист „Херолд Чешкословенског Новчарства". У броју 36. од 27. VIII. 1911. изишао је у том листу један чланак написан српским језиком и ћирилицом. Чланку је натпис: Српска Централна Банка за Босну и Херцеговину. Чесима не боде очи тобоже наказна ћирилица као некима.

Дневник

Отпутовали са Цетиња. Њ. Кр. В. Књаз Мирко отпутовао је на Крушевац, а Њ. Кр. В. Књаз Петар отпутовао је на Тополицу.

Био на Тополици. Г. Душан Греговић, министар иностраних дјела, отпутовао је у недјељу изјутра на Тополицу, одакле се синоћ на Цетиње вратио.

Извршена операција. Прије неколико дана у Бечу је извршена тежа љекарска операција над госпођом супругом г. Марка Ђукановића, министра унутрашњих дјела, који се, због болести своје супруге, такође налази у Бечу. Операција је срећно испала, и болесница се налази на путу оздрављења.

Свечана забава. У суботу 24. о. мј. у очи рођендана Њ. В. Краља Господара Цетињска Читаоница са Првим Црквеним Пјевачким Друштвом „Његош", Н. Позориштем и Војном Музиком приређује свечану забаву. Концертни дио састоји се из шест тачака: химна, пјава „Његош", „Отац и син", од Николе I декламује г. Н. Хајдушковић, „Била једном", пјева г-ђа М. Вучићевић, „Опклада", шала у 1 чину, „Пијмо вино" од Николе I пјева „Његош" и Увертира Виљем Тел, изводи В. Музика. Послије концертног дијела биће игранка одабраних страних и домаћих игара. Да би ова забава испала што боља изабрани су нарочити одбори, који ће свима потребним припремама за забаву руковати и учинити све што треба, а нарочито с погледом на то што се приређује у част високог слављеника. Позивнице на ову забаву сјутра ће се растурити свима и улазнице се могу већ од сјутра узимати код г. Николе Кнежевића, пошто ће се улазнице давати оним редом, којим ће се по њих долазити, нашто обраћамо нарочиту пажњу. На забаву се долази у свечаном одијелу и само позвани имају приступа.

† Кап. Мина Радоњић. 18. овог мјесеца преселио се у вјечност овдје кап. Мина Радоњић, трговац с Андријевице, у 5½ сати из јутра. Пок. Мина је био један од старих и племенитих Црногораца, који је жарко љубио своју отаџбину о чему свједоче његова учешћа у црногорско-турским ратовима, гдје се показао као храбар војник, зашто је одликован медаљом „за храброст." Колико је био омиљен међу својим племеницима и уживао лијеп глас свједочи то, што је био изабран од племена за предсједника андријевичке општине, гдје је доцније и указом постављен на том звању као и за управитеља царинарнице на Андријевици, гдје је дуже времена провео као примјеран чиновник. Као трговац уживао је добар глас и својим примјерним и марљивим радом стекао добро имање. Колико је патриотски љубио своју отаџбину види се отуда, што је одликован медаљом „за ревност" и IV. степеном Данилова Крста. На глас његове смрти дошли су сви Васојевићи, који се овдје на Цетињу налазе, а доцније су дошле многе отмјене личности, да пошљедњи пут виде покојника. Истог дана, у један сат по подне, испраћени су смртни остатци покојникови уз чинодјејство четири свештеника, велико учешће чиновништва и грађанства цетињског и пјевачког друшта до Црне Греде, а покојникови племеници — Васојевићи — положили су на одар лијеп вијенац. Покојнику вјечан спомен међу нама, а породици нека Бог дâ храбрости, да тешки удар и велики губитак трпељиво издржи. — Лака му земља!

Завјештање. Покојни поп Радован Марковић, као што нас извршиоци његова тестамента обавијештавају, завјештао је своју кућу у Подгорици, која годишње доноси двије хиљаде перпера прихода, за васпитавање његових унука или племеника, Пипера. Исто тако завјештао је, да га упишу за добротвора цетињске гимназије, подгоричке гимназије, подгоричких основних школа, подгоричког пјевачког друштва „Бранко" и црквеног фонда у Подгорици. Тако се овај честити човјек, који је свој живот у многим приликама залагао на бојном пољу за добро и напредак своје отаџбине и на самртном часу сјетио добрих дјела и тиме учинио да му остане још трајнији спомен међу нама.

Јавна расправа. У овдашњем обласном суду од јуче је почела јавна расправа Ђуру Андрићу, благајнику главне државне благајнице, и Петру Милићу, шефу економског одјељења поштанско-телеграфског одјељења због несталих марака. Расправа је трајала јуче цио дан и данас је настављена.

Обзовица. Ушљед пошљедње кише, Обзовица је придошла, те су јутрос отворене пет чесама и то 3 у старој, а 2 у новој вароши. По приватним становима неће се чесме отварати док се не сакупи већа количина воде, а то ће бити кроз који дан.

Није се кандидовао. Од г. Марка З. Ђурашковића, в. дужности управника поштанско-телеграфске станице у Бару примили смо ову изјаву: „У 73. броју вашег цијењеног листа изашла је једна нетачност и то, да сам ја био у општини барској против-кандидат госп. Министра Јерговића. То Вам је неко нетачно доставио, јер онамо је био против-кандидат други, а ја не, већ ако ме је ко од своје добре воље гласао — премда сам много прије избора сваког обзнанио, ко ме је о томе питао, да се не бих примио мандата, па и да ме изаберу и да се не кандидујем. Ово је неко у злој намјери хтио да подвали, те ми је за то стало да се исто и исправи, а означи истински против-кандидат, па и ако сам ја од овога више гласова имао. Истина је то, да сам ја био против-кандидат г. Јакова Вретеничића у капетанији барској. Ушљед овога, а у хајтар истине, молим да се исправи."

Нестално вријеме. Пошљедних дана имамо врло нестално вријеме: час вјетар, час киша, час лијепо вријеме. Вјетар је био овијех дана доста јак и дувао је с југа. Киша се излива готово сваког дана. Данас је лијеп дан.

Из суда

„На част им било." У суботу је у овдашњем суду била јавна расправа одговорном уреднику нашег листа Л. Чобељићу по тужби Л. Бркића, наставника подгоричке гимназије, за увреду и клевету нанесену му у допису из Подгорице под насловом „На част им било." Тај допис је изашао у 3. броју нашег листа од 9. јануара прошле године, а говори се о протјеривању Бркићеву из Црне Горе, његовом владању и његовом опхођењу према ученицима. Бркић је у томе нашао клевету и увреду за себе у ставовима, у којима се говори како је као наставник сијао сјеме радора по Црној Гори и како је свој наставнички положај искоришћавао за своју књижару. На јавној расправи прочитана је Бркићева тужба, као год и тужба државног тужиоца М. Бошковића и друга акта по овој ствари, послије чега је понуђено тужиоцу да се измири са оптуженим, али како тужилац послије дужег колебања није пристао на измирење, настављено је суђење, при коме су дали своју ријеч оптужени, приватни тужилац и државни тужилац и свједоци. Пошто је утврђено да речени напис нијесу писали ни Косто Станић, књижар из Подгорице, ни Милисав Дедовић секретар Главне Државне Контроле, настало је испитивање свједока. Том приликом уредник нашег листа Борислав Сл. Минић дао је изјаву, да тврђење Бркићево како се уредништву обраћао ради исправке не одговара истини и да је Бркић био оптуживан ради злоупотребе свог наставничког положаја у корист књижаре, која је носила фирму његове матере, а стварно је њоме он управљао, нашта је Бркић пред судом изјавио, да је одиста оптуживан био, али да је пред истрагом, што је министарство просвјете образовало, ослобођен, док је ћутке прешао преко захтјева да засвједочи рецеписом или поштанском књигом да је слао уредништву исправку, као што је то тврдио у својој оптужби. Послије тога Минић је изнио разлоге ради чега је уредништво публиковало овај допис, истичући како је то учињено послије протјеривања Бркићева из Црне Горе, у коју се сада Бркић повратио помиловањем, а не што је утврдио своју невиност. Говорећи о протјеривању Бркићеву изнио је, да је уредништво са службене стране било извијештено, да је Бркић био протјеран због његовог разорног рада, који је био упорен противу интереса земље, те је зато и имало довољно разлога, да и дописе у томе смислу публикује, додајући, да ту сумњу Бркић са себе још није скинуо, пошто се, истаче, није повратио доказав своју невиност, него помиловањем, а помилован може бити само онај, који је крив а не невин. Уз то је објаснио, да су противу Бркића и јавно подизане жалбе о његовом односу као наставника према ученицима у корист његове књижаре, о чему је и само уредништво од многих лица добијало више жалба ради публиковања. Зато уредништво публиковањем ових дописа, закључио је, није имало да увриједи и оклевета Бркића, него је само изнијело оно што се о Бркићу јавно говорило и износило. Послије тога настао је одмор, након чега је донесена пресуда, којом је одговорни уредник нашег листа ослобођен сваке одговорности с тим, да плати 500 перпера у корист државне касе и трошкове.

Разне вијести

Судбина Холандије. Холандски инжињер Тен Кап објавио је студију, у којој излаже своја опажања о опасностима, које пријете земљишту холандске краљевине. Према његовим савјесним испитивањима, површина Холандије је за вријеме неколико стољећа утонула за читава три и по метра испод површине мора, и да обалама Холандије нијесу још прије више вијекова подигнути велики бедеми, данас би већ сва Холандија била под водом. Кап је израчунао, да се земљиште Холандије сваких сто година спушта просјечно за двадесет сантиметара. На основу тих својих опажања Кап савјетује Холанђане и владу, да у много већој мјери обраћају пажњу што дубљем и јачем зидању нових бедема, који краљевину штите од навале Сјеверног Мора, да земља и народ не би доживјели једну од највећих катастрофа, каквих још ниг е било у историји свијета.

Највећа лађа на свијету. Како јављају из Лондона, у Southapton-у дограђена је огромна путничка лађа, која ће пловити између Лондона и Њујорка, и која данас вриједи као највећа лађа на свијету. „Олимпија", тако се зове та лађа, тешка је 60.000 тона, дугачка је 269, а широка 28.20 метара. Крмило ове „Олимпије" тешко је 101.250 килограма, највећа котва 15.740 клг., ланци су њени дуги 603 метра, а челични беочузи на њима имају премјер од 85 мил. Да се потпуно и савршено онемогући продирање воде у лађу, раздијељен је труп лађе на 15 одјељења, од којих је свако за себе довољно да онемогући пропуштање воде. Уређење „Олимпије" необично је луксузно. Трпезарија је удешена за 500 особа, на лађи има соба за примање, за читање, пушење, каване, ресторан, соба за гимнастику и турских купатила. Лађа је грађена за 3000 путника, од којих 800 спада у сталан персонал „Олимпије". Градња „Олимпије" трајала је двије и по године, а свечано спуштање у море обављено је прошлог мјесеца.

Дефицит осјечког позоришта у Биограду. Осјечко позориште завршило је своје гостовање у Биограду. У недјељу и понедјељак дало је још двије представе у Земуну, а одатле се вратило у Осјек, гдје је у суботу започело нову сезону. Гостовање осјечког позоришта у Биограду није баш било срећне руке, не толико с моралне, колико материјалне стране, јер је, како јавља биоградски „Трговински Гласник", завршило са осјетљивим дефицитом од 12.000 круна. Као разлоге дефицита наводи овај лист, што је осјечко позориште дошло у Биоград са драмским персоналом, а за драму се није у Биограду осјећао баш никакав интерес. С друге стране цијене за опорету биле су за биоградске прилике сразмјерно одвећ високе, па је посјета била слабија него иначе. Само позориште, вели „Трг. Гласник", да оставља иза себе најљепши утисак и угодну успомену.

ОГЛАСИ

ОГЛАС

ДУЋАН доста велики у Катунској улици број 22., даје се под офит мјесечно 34 перпера у кући Филипа Радичевића.
Р. 20, број 23, 4.4

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник **Лазар Чобељић**